

Stav zaposlenih građana Republike Hrvatske o (ne)radnim nedjeljama

Žunić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:518036>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru
Odjel za sociologiju
Sveučilišni diplomski studij
Sociologija

Jelena Žunić

**Stav zaposlenih građana Republike Hrvatske o
(ne)radnim nedjeljama**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Diplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Stav zaposlenih građana Republike Hrvatske o (ne)radnim nedjeljama

Diplomski rad

Student/ica:

Jelena Žunić

Mentor/ica:

Doc.dr.sc. Ivan Puzek

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Jelena Žunić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Stav zaposlenih građana Republike Hrvatske o (ne)radnim nedjeljama** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 15. travnja 2024.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Teorijska eksplicacija teme.....	3
2.1. Zakonski okvir neradnih nedjelja.....	3
2.2. Sociologija rada nedjeljom i promjene u društvu.....	5
2.2.1. Konzumerizam i potrošačka kultura.....	5
2.2.2. Rad i ravnoteža između privatnog i poslovnog života.....	7
2.3. Rad nedjeljom iz gledišta Crkve.....	11
2.4. Stanje u Europskoj Uniji s naglaskom na Austriju i Njemačku.....	13
2.5. Provedena istraživanja na temu (ne)radnih nedjelja.....	14
3. Istraživačka pitanja.....	17
4. Metodologija.....	18
4.1. Cilj i svrha istraživanja.....	18
4.2. Metoda istraživanja.....	18
4.3. Uzorak istraživanja.....	20
5. Rezultati.....	23
5.1. Faktorska analiza.....	23
5.2. Višestruka regresijska analiza – testiranje hipoteza.....	29
6. Zaključak.....	33
7. Literatura.....	37

Stav zaposlenih građana Republike Hrvatske o (ne)radnoj nedjelji

Ovaj diplomski rad bavio se stavovima zaposlenih građana u Hrvatskoj o radu nedjeljom. To je veoma važna i aktualna tema koja je povezana sa svakim aspektom života. Nakon što je više puta bila odbijana, napokon je odobrena. U radu se ispitala se povezanost stavova o posljedicama neradnih nedjelja, ulozi Crkve i građana sa sociodemografskim podacima i podacima o radnom vremenu na trenutačnom poslu kojeg obavljaju. Korištena metoda bila je anketa, a provela se u lipnju 2023. godine, odnosno, prije samog donošenja odluke o 16 radnih nedjelja tijekom godine. Populacija za ovo istraživanje bili su zaposleni građani, a u uzorak je na kraju ušlo 274 ispitanika. Višestrukom regresijskom analizom odgovorili smo na 5 postavljenih istraživačkih pitanja i dobili rezultate. Kada govorimo o tome tko više podržava neradne nedjelje, u našem slučaju su to religiozne žene i osobe koje imaju stav da se građane premalo uključuje u ovakve odluke. Nadalje, osobe koje su religioznije više podupiru veću religijsku ulogu u radnom zakonodavstvu te oni ispitanici koji imaju stav da fiksna slobodan dan onemogućuje obavljanje privatnih poslova tijekom tjedna smatraju da treba biti više građanske autonomije u odlučivanju pitanja koji se ponajprije tiču kvalitete njihovog života.

Ključni pojmovi: Rad nedjeljom, Crkva, zaposleni građani, konzumerizam, potrošački kapitalizam.

Attitude of employed citizens of the Republic of Croatia on the (non)working Sunday

This graduate thesis dealt with the attitudes of working citizens in Croatia about Sunday work. A very important and current topic that is connected to absolutely every aspect of life and which, after several attempts at rejection, was finally approved. The paper examined the connection between attitudes about the consequences of non-working Sundays, the role of the church and citizens with socio-demographic data and data on working hours at their current job. The method used was a survey, and it was conducted in June 2023, that is, before the actual decision on 16 working Sundays during the year. The population for this research was employed citizens, and the sample eventually included 274 respondents. Using multiple regression analysis, we answered 5 research questions and obtained results. When we talk about who is more supportive of non-working Sundays, in our case it is women who are more religious and people who hold the view that citizens are too little involved in such decisions. Furthermore, people who are more religious support a greater religious role in labor legislation, and those respondents who hold the view that a fixed day off makes it impossible to do private work during the week believe that there should be more civil autonomy in deciding issues that primarily concern the quality of their life.

Key terms: Sunday work, Church, employed citizens, consumerism, consumer capitalism.

1. Uvod

Rad nedjeljom pitanje je koje se već dugo provlači u Hrvatskoj javnosti kao tema koja je vezana uz slobodno vrijeme, ali i koncepciju radnog tjedna zaposlenog građanina. Osim što se veže uz posao, veže se i uz vjerska uvjerenja, ali ima svoje mjesto i unutar raznih političkih nadmetanja i djelovanja. Zaključujemo to upravo zbog toga što je par inicijativa o neradnim nedjeljama proizašlo iz Katoličke crkve. No, sveukupno i društvenih i vjerskih inicijativa o neradnim nedjeljama bilo je nekoliko puta kroz povijest i sve su *padale* pred Ustavnim sudom. Prvi puta je to bilo 1997., potom 2000., 2004., 2012. i 2020. godine.

Pitanje rada nedjeljom „izaziva pozornost i prikuplja podršku sindikata, društvenih skupina i političkih aktera. (Ne)rad nedjeljom u fokusu je rasprave onih koji smatraju kako rad nedjeljom u trgovini nije neophodan za funkcioniranje društva, a tu se iznosi i politička i svjetonazorska argumentacija“ (Gotovac, 2022: 102). Današnje vrijeme okarakterizirano je govorima o raznim pravima i slobodama, ali sve više ljudi je svjesnije da se bliže robovlasništvu prije nego samoj slobodi. Budući da je ovo pitanje rasprostranjeno u svim aspektima, koncept radne nedjelje u teorijskom dijelu razjasnit ćemo iz više pogleda.

Ovaj diplomski rad istraživat će stav zaposlenih građana Republike Hrvatske o neradnim nedjeljama, kao i stav o djelovanju Crkve i građana unutar radnog zakonodavstva, ali i o posljedicama odluke o neradnim nedjeljama. Rad je koncipiran na način da započinje sa teorijskom eksplikacijom teme, odnosno, objasniti će se svi važni koncepti rada. U teorijskom dijelu, važno je spomenuti prvo legislativu odluke o neradnim nedjeljama i određenim stavovima o održivosti tog zakona. Potom, slijedi mišljenje Crkve, te onda sociološki koncepti koji bi najbolje opisali stanje u kojem smo trenutačno i kako gledamo na (ne)rad nedjeljom. Konstantna usporedba Hrvatske sa nekim zapadnim zemljama, navela nas je na kratki prikaz organizacije radnog tjedna, s naglaskom na nedjelju, u Austriji i Njemačkoj. Uz to, priložit će se i pregled dosadašnjih istraživanja na sličnu temu kojih je u Hrvatskoj izrazito malo na odabranoj populaciji.

Zatim, iščitavajući cjelokupnu literaturu vezanu uz temu rada, navest će se istraživačka pitanja te prema njima istraživačke hipoteze koje će se uz pomoć deskriptivne i inferencijalne statistike testirati i prema tome dati odgovore na postavljena pitanja. Nadalje, pojasnit će se svrha i cilj rada te sva bitna metodologija rada. Metoda ovog rada je anketa, odnosno, koristit će se anketni upitnik koji je originalno konstruiran, a sastoji se od dva djela. Prvi dio ispituje sociodemografske podatke i podatke vezane uz trenutni posao, dok drugi dio ispituje stav o neradnim nedjeljama. U uzorak je ušlo ukupno 273 ispitanika, a kasnije je i uspoređen sa Popisom stanovništva iz 2021. godine, odnosno, podacima iz Ankete o radnoj snazi gdje su obuhvaćeni samo zaposleni građani. Slijedom toga, u rezultatima bit će vidljiva faktorska analiza uz pomoć koje smo skalu stavova o neradnim nedjeljama pojednostavili uz minimalan gubitak podataka. Dobivena 4 međusobna nezavisna faktora će se imenovati i analizirati, a nakon toga uz pomoć testa višestruke regresijske analize testirat će se postavljene hipoteze. Rezultati višestruke regresijske analize pokazat će hoće li se hipoteze prihvatiti ili odbaciti te koji je zaključak samog istraživanja. U zaključku se povezuju dobiveni rezultati sa već postojećim rezultatima u oskudnoj literaturi vezanoj za ovu temu.

2. Teorijska eksplikacija teme

2.1. Zakonski okvir neradnih nedjelja

Zakon o radu nedjeljom kakav je danas, donesen je u veljači 2023. godine. Država je donijela zakon s kojima utječe na život svih subjekata (Bertović, 2005). Neradne nedjelje na snagu su stupile 1. srpnja 2023. godine, a prema tome vlasnici i trgovci mogu odabrati kojih 16 nedjelja će se raditi u godini. U *Zakonu o izmjenama i dopuni zakona o trgovini* u članku 57. istaknuto je kako „radno vrijeme prodajnih objekata određuje trgovac u razdobljima od ponedjeljka do subote u ukupnom trajanju do 90 sati tjedno, a koje trgovac samostalno raspoređuje.“ (URL1). Također, da su prodajni objekti zatvoreni u dane blagdana, a tim svime upravlja Vlada Republike Hrvatske. Ono što je još važno istaknuti je da „trgovac može samostalno 16 nedjelja u godini odrediti kao radne, s time da se trajanju radnog vremena prodajnih objekata iz stavka 1. ovoga članka dodaje 15 sati koje raspoređuje od ponedjeljka do nedjelje“ (URL1).

Međutim, postoji nešto što je i izazvalo burnu reakciju i nezadovoljstvo među građanima, ali i Hrvatskom udrugom poslodavaca (HUP) (URL9), a to je da se odredbe koje smo istaknuli gore ne primjenjuju na objekte „koji su dio željezničkih i autobusnih kolodvora, zračnih luka, luka otvorenih za javni promet, luka unutarnje plovidbe brodova, zrakoplova i trajekata za prijevoz osoba i vozila, benzinskih postaja, bolnica, hotela, muzeja“ i slično. Također, ne primjenjuje se ni na otkup primarnih poljoprivrednih proizvoda, prodaju vlastitih na štandovima i tržnicama te sajmovima. Iako u zakonu nije spomenuto, nedjeljom sasvim normalno mogu raditi i restorani i kafići vremenski neograničeno. S druge strane, tisak može biti otvoren nedjeljom i blagdanom, ali samo od 7:00 do 13:00 sati (URL1).

Nadalje, važan čin Ustavnog suda dogodio se 6. veljače 2024. gdje su odbijeni prijedlozi koji su osporavali ustavnost *Zakona o izbornim jedinicama*, kao i *Zakona o trgovini* koji dakle propisuje da će većina nedjelja u godini biti neradna. Izmjene Zakona o trgovini o neradnim nedjeljama pobijali su mali trgovci i obrtnici, stranka Fokus, ali i već spomenuta Hrvatska udruga poslodavaca (URL2).

Ustavni sud je već nekoliko puta odbijao zakon, odnosno, ukidali su zakon zbog raznih razloga. Prvi put problem je bio nejednakost u postupanju ovisno o *površini prodajnog prostora*, a drugi put su ga samo ukinuli jer se nije znao *cilj* koji se upravo htio postići sa neradnim nedjeljama. U ovoj odluci koja je istaknuta netom, obrazložili su i prihvatili izmijenjeni Zakon sa izjavom: „u pravnom poretku RH nedjelja je dan koji se smatra danom odmora te reguliranje radnog vremena ovisi o slobodnoj volji zakonodavca. Za nas je to legitiman cilj.“ Također, Vlada Republike Hrvatske navela je kako treba postojati ravnoteža između poslovnog i privatnog života svakog radnika, uz omogućavanje kvalitete života i socijalnog blagostanja (URL2).

Ono o čemu Ana Horvat Vuković, profesorica Ustavnog prava, govori jest da se Ustavni sud nije ni potrudio kvalitetno objasniti zašto potvrditi ustavnost neradnih nedjelja te da zakon po njoj neće opstati niti dugo trajati. Načelo proporcionalnosti je načelo kojim se želi uspostaviti djelovanje nekog ugovora ili institucije unutar nekih granica (URL10). Profesorica Ana Horvat Vuković započinje objašnjavanjem tog načela kako bi pojasnila zašto ovaj zakon neće opstati. Prva stvar je da je to legitiman cilj, odnosno, da je ta mjera prikladna, a s drugom stvari i potrebna za postizanje određenog cilja te da se uz to kao treća stvar koristi najblaža mjera od svih ponuđenih. Razjasnit će se načelo kroz primjer neradnih nedjelja. Vlada je spomenula kako su neradne nedjelje za njih legitiman cilj s kojim će se puno toga postići. Profesorica Ana Horvat Vuković ističe da nisu razjasnili taj cilj jer je tom zabranom zahvaćen samo dio poduzetnika, a ostali se diskriminiraju. Primjer je toga da trgovine ne rade, dok benzinske crpke ili kafići mogu raditi. Pitamo se zašto rad nedjeljom nije obuhvaćen jasnim odredbama Zakona o radu? Tako bi se obuhvatila i problematika drugih uslužnih sektora koji rade nedjeljom.

Isto tako, autorica smatra kako se prikriva pravi cilj neradnih nedjelja, a pravi cilj bi bio religijski, odnosno da se zbog broja vjernika u Hrvatskoj uspostave neradne nedjelje. Ustavni sud se nije izjasnio je li taj legitiman cilj zapravo vjerski cilj, budući da nedjelja nosi sa sobom status tradicionalnog vjerskog određenog neradnog dana. Ono što je Ustavni sud također naveo kao cilj jest da građani uspiju postići ravnotežu između vlastitog privatnog i poslovnog života i tako podignu svoju kvalitetu života. Profesorica navodi kako to svakako nije način na koji bi postigli ravnotežu i da se ona može povećati na način da se povećaju plaće svakom od radnika neovisno o vrsti posla, no za to država nije kompetentna. Kada već govorimo o ravnoteži privatnog i poslovnog, opet djeluju na kriv način jer se ne odnosi na sve zaposlene građane, već

samo na one koje će taj Zakon i obuhvatiti. Na kraju, sumirajući cijelu priču o neradnim nedjeljama i stavci da će se trgovci odlučiti raditi 16 nedjelja kroz sezonu, kritički se zaključuje kako ovo ne ide u korist zaštite samih radnika, već državnog proračuna koji će više zaraditi kroz ljetnu sezonu (URL3).

Udruga Glas poduzetnika također je odgovorila na izmjenu Zakona na način da su duboko razočarani odlukom Ustavnog suda. „Duboko smo razočarani, ali nismo iznenađeni obzirom da smo kao društvo miljama udaljeni od neovisnog sudstva, stoga je i ovakav rezultat, uz spoj hrvatskog sudstva i politike, nažalost bio i za očekivati“ (URL4).

2.2. Sociologija rada nedjeljom i promjene u društvu

Rad nedjeljom usko je povezan s radničkim pravima, ali i kvalitetom života (Batinić i sur., 2014). Budući da se problematika radne nedjelje može gledati iz više perspektiva odnosa društva, usmjeravamo se na pojam konzumerizma, koji je usko vezan uz pojam materijalizma. S druge strane, široka tema vezana uz neradnu nedjelju bio bi rad i dostojanstvo radnika te njihova prava. Sukladno tome, tema će se nastojati povezati sa usklađivanjem privatnog i poslovnog života gdje nedjelja ima krucijalnu ulogu.

2.2.1. Konzumerizam i potrošačka kultura

Konzumerizam na neki način predstavlja svjetovnu religiju. U novijoj literaturi iz perspektive sociologije, konzumerizam bi bio ideologija koja stimulira potrošnju i stjecanje dobara. Nadovezujući se na to, materijalizam je vjerovanje da je posjedovanje što više dobara nužno, ali i vrijedno. Naravno, da bi pojedinci rasli u „potrošačkim vodama“ trebaju se osigurati sredstva s kojima će se trošiti, međutim pogledavši ekonomsko stanje u Hrvatskoj, situacija je daleko od idealnih uvjeta (Peračković, Rihtar, 2016). Danas se društvo karakterizira kao individualističko, a jedan razlog tomu je potrošački način života. Kada se kaže individualističko, smatra se da sve teži onom materijalnom, a ljudi stoga teže jednoj vrsti hedonizma i narcisoidnosti. Čolić (2008: 959) navodi: „To je društvo u kojem se svemu može staviti cijena i u kojem sve može postati roba.“ Taj kult individualnosti koji potrošačka kultura svetkuje su zapravo oni potrošači koji svoje ispunjenje vide u činu potrošnje i konzumacije (Brstilo, 2014). „Pojam *potrošačke kulture* podrazumijeva da se, u modernom svijetu, osnovne društvene prakse i kulturne vrijednosti, ideje, aspiracije i identiteti definiraju i usmjeravaju

prema potrošnji, a ne drugim društvenim dimenzijama" (Čolić, 2008: 954). Potrošnja se definira kao društveni proces koji na kraju za cilj ima zadovoljavanje ljudskih potreba i tu se može zaključiti kako je, sociološki gledano, naglasak stavljen na proces potrošnje, a ne zadnji čin potrošnje, odnosno, kako se poslije ta kupljena roba iskorištava.

Termin *potrošačko društvo* počeo se koristiti nakon Drugog svjetskog rata i isticalo se materijalno blagostanje (Peračković, 2013). Daniel Bell, američki sociolog, konceptualizira potrošačko društvo pomoću modela potrošačkih stuba. Najniža stuba reprezentira najjednostavnija sredstva, dovoljna za opstanak. Druga stuba su neke potrebe koje osobu zadovoljavaju. Treća stuba su čovjekove želje, dok su četvrta i peta stuba određeni luksuz. Četvrta stuba su primjerice djelovanja koja se čine jer imaju viška novca, a peta je izraženi luksuz, primjerice, omogućiti si skupocjene automobile i vile. Može se zaključiti kako je novo obilježje društva zapravo pomak od klasa prema statusima. Kada se govori o klasama, najveća briga je bila ona ekonomska, odnosno, imati dobar posao, nekretninu i slično, dok kod statusne podjele društva naglasak je na priznanju drugih ljudi i usvajanju drugačijeg stila (Peračković, 2013). Dakle, ne troši se više radi iskazivanja veličine društvenog položaja, nego radi fizioloških i emocionalnih izvora zadovoljstva, tako da se potrošnja shvaća kao užitek ili igra (Tonković, 2015).

Stanje današnjice dovodi do pojma *nedjeljni kapitalizam* koji se pokazao kao jedna metafora. Definicija samog kapitalizma bazira se na privatnom vlasništvu i razmjeni, ali i tome da je to neki stroj prema kojem se mora odnositi na točno određen način. Povezujući to s neradnim nedjeljama, neki drugi raspored rada nedjeljom dovest će do uništenja ekonomskog rasta, a onda se smatra kako će i društvo nazadovati. Spomenuvši da je to nešto što se „ne smije dirati“, nedjelja donosi sa sobom neki novi način rada, ali i potrošačku razbibrigu, umjesto da se sagleda iz vjerske pozicije kao dan za obitelj, odmor i slobodne aktivnosti (Brstilo, Mravunac, 2021). Veliki trgovački centri se u *potrošačkom kapitalizmu* transformiraju u prostore javnog okupljanja i održavanja kontakata. U trgovačkom centru se koriste razne strategije kako manipulirati potrošača da što duže ostane i što više potroši unutar objekta (Stanić, 2013). Dokolica je jedan društveni fenomen kroz koji se obavljaju razne radnje. U prijevodu, to je slobodno vrijeme gdje se odvija društvenost, a svako druženje podrazumijeva integraciju pojedinca u jednu društvenu skupinu, bila to nacionalna, obiteljska ili slično (Sabotič, 2005). Slobodno vrijeme koje neki građani imaju, ispunjavaju to vrijeme na način da troše i šetaju po dućanima (Vidaković, 2023). Kroz integrativnu funkciju slobodnog vremena,

pojedinci dijele zajedničke vrijednosti što dovodi do gradnje određenog identiteta. Tonković (2015), u svom radu, prilikom istraživanja brojnih istraživanja, razlikuje dva tipa posjetitelja i potrošača centara, a to su utilitarni i hedonistički tip. Hedonistički tip, kao što samo ime govori, obuhvaća potrošače koji odlazak u trgovački centar percipiraju kao užitak i razonodu, dok s druge strane utilitarni tip su potrošači koji u „shopping“ idu kao na posao, gdje moraju obaviti, odnosno, kupiti što im nedostaje i to je sve. Također, trgovački centri ne privlače sve jednako i na isti način, a najviše se ističu žene, mlađe osobe i osobe obrazovanije od prosječne populacije.

Nedjelja se u ovom slučaju počela definirati kao „blagdan“, ali ne u vjerskom smislu, već dan pretežno za „shopping.“ U potrošačkom društvu se događa preokret gdje nedjelju gledamo kao *potrošački blagdan*. U prijevodu, „svetkovanje je kupovanje, a trgovački centri nove katedrale koje osmišljeno odgovaraju na čežnju za izgubljenom cjelovitošću koju je nekoć davala religija“ (Vulić, 2016: 505).

2.2.2. Rad i ravnoteža između privatnog i poslovnog života

Radnici u tercijarnim djelatnostima, oni koji su dotaknuti ovom odredbom o neradnoj nedjelji, su u jako teškom položaju. Neki od problema s kojima se susreću su nekvalitetan društveni i obiteljski život, slabo zdravlje i problematičnost u ravnoteži poslovnog i privatnog života (Arapović, 2017). U ovom poglavlju govorit će se o konceptu kvalitete radnog života i dimenzijama koje ju obilježavaju, ali i o ravnoteži poslovnog i privatnog života te najvećem problemu vezanom uz to. Kvaliteta radnog života jest definirana kao odnos radnika sa ostalim elementima posla, kao što su radni kolege te tehničke i ekonomske mogućnosti. Sastoji se od 4 dimenzije, a to su: ekonomska sigurnost, socijalni odnosi na poslu, smislenost rada i samostalnost u radu te donošenje odluka (Šverko, Galić, 2014). Kvaliteta radnog života povezana je sa različitim radnim ponašanjima, ali i radnim rezultatima. Navest ćemo primjer dva autora, od kojeg Havlović (1991, prema Šverko, Galić, 2014), otkriva kako veća kvaliteta radnog života podrazumijeva manje nesreća u radu, pritužbi i odustajanja od određenih ciljeva, dok Efraty i Sirgy (1990, prema Šverko, Galić, 2014), ističu kako je, zaključno, kvaliteta povezana sa zadovoljstvom s poslom, trudom koji se daje i učinkom koji se ostvaruje na poslu. Nedostatak dostojnog posla dovodi do rušenja vlastitog dostojanstva radnika samo kako bi on radio. Slučaj u Hrvatskoj jest sve češći i to ne samo u trgovinama, nego i šire.

Kada govorimo o važnom pojmu balansa ili ravnoteža poslovnog i privatnog života, koja se ujedno provlači i kroz par tvrdnji našeg anketnog upitnika, može se zaključiti kako ga je danas teže postići nego prije. Raspored plaćenog radnog vremena, bilo za radnike s nepunim ili punim radnim vremenom utječe na određene kućne rutine, kao što su vrijeme obroka, ali i na društveni život. Vrsta uključene fleksibilnosti također ima utjecaj na ravnotežu između posla i privatnog života. Fiksno radno vrijeme zaista može biti kruto, ali je barem predvidljivo i omogućuje lakše planiranje unaprijed. Fleksibilnost rasporeda može narušiti ravnotežu između poslovnog i privatnog života, ovisno o vremenu kada poslodavac javi raspored i mogu li radnici odbiti prekovremeni rad ili novi raspored (Fagan i sur., 2012). Istraživanje Europske zaklade iz 2012. godine pokazalo je da oni koji mogu sami odrediti svoje radno vrijeme i koji rade na fleksibilnom radnom vremenu imaju veću vjerojatnost da će biti zadovoljni svojim balansom privatnog i poslovnog, nego oni kojima je radno vrijeme određeno od strane tvrtke (Warren, 2015). Isto tako je uočen štetni učinak rada nedjeljom i rada u smjenama sa povećanim rizikom od nezgode na radu i lošeg balansa privatnog i poslovnog života. Na zdravlje zaposlenika i balans također je očekivano utjecao, intenzitet radnog opterećenja i drugi atributi radnog vremena (Wirtz i sur., 2011).

Rad Tracey Warrena iz 2015. godine, u kojem je riječ o ravnoteži privatnog i poslovnog života, ističe problem prekovremenog rada kada zaključuju zašto dolazi do gubitka balansa privatnog i poslovnog. Previše radnih sati identificirano je kao problem jer radnicima može ostati *premallo* vremena da se posvete drugim područjima svojih života, uključujući obitelji, prijateljstva i zajednice (Warren, 2015). Rad precizno zaključuje kako se time zanemaruje radnička klasa i svi lošiji radni uvjeti koji su utvrđeni kod poslova radničke klase. S druge strane u fokus se stavlja srednja klasa kod kojih vremenski rad dominira i prelazi u slobodno vrijeme, odnosno, stapa se. Primjerice rade od 9 do 5, s tim da telefonski moraju biti dostupni ostatak slobodnog vremena u danu. Većina radnika je pogođena novim informacijsko – komunikacijskim tehnologijama koje te granice čine propusnijima, brišući granice između posla i vremena provedenog kod kuće (Van der Scott, 2014). Niz studija prema Warren (2015), pokazuje kako su životi mnogih obitelji srednje klase siromašni vremenom, u žurbi s vremenom i uznemireni.

Korisnost vremena za društvene aktivnosti ponajviše su predviđene u večernjim satima, ali i vikendom, pogotovo nedjeljom jer se očekuje da su svi slobodni taj dan. Prilike za društvenu interakciju, a posebno vrijeme za obiteljske aktivnosti, stoga su znatno povećane nedjeljom u usporedbi s uobičajenim radnim danom. Rad koji se događa u „društveno vrijeme“, poput večeri i vikenda, a posebno nedjelje, ometa ovaj društveni ritam (Wirtz i sur., 2011). Istraživanje Bittman (2005), pokazuje kako postoje karakteristične aktivnosti koje se događaju samo nedjeljom ili su pojačane tim danom i da se tako neki aspekti „posebnih nedjeljnih aktivnosti“ propušta.

Osjeti se velika razlika između onih koji svoj dan odmora mogu organizirati sa svojim bližnjima i tako je puno jednostavnije održati zajednicu kao što su obitelj, prijateljstvo i međususjedski odnosi (Brstilo, Mravunac, 2021). Neka istraživanja pokazuju kako rad nedjeljom donosi mnogo negativnih posljedica za radnike, a to su nepoštivanje njihovih prava, strahenje time da su „višak“ i slično (Brstilo, Mravunac, 2021). Nekakav, nazovimo ga, *savršen i pravedan* društveni poredak postavlja se tek onda kada postoji interakcija i integracija pojedinaca koji su slobodni, ali i kojima je cilj zajednički život pun dobrobiti za sve i jednak za svakog (Malović, 2015).

Polanyi (1999, prema Brstilo, 2014) smatra kako rast ekonomije, dovodi do odvajanja društva i ekonomije. Iza Drugog svjetskog rata, kada se tržište ponajviše i uspostavlja te razvija, dolazi do inzistiranja na ekonomskom rastu što dovodi do toga da ljudi počinju služiti ekonomiji, a ne ekonomija ljudima. Giddens (2000, prema Brstilo, 2014), naime, navodi kako tržište djeluje na način da se dijeli u dvije strukture gdje oni koji su na lošije plaćenim poslovima ujedno su i slabije obrazovani radnici. Zaključuje se kako se danas ljudi vrednuju prema svojoj kupovnoj (ne)moći, a to se sve može povezati i sa nedjeljom, ovisno tko u tom trenutku radi, a tko kupuje.

Francuski sociolog Durkheim uvodi u sociologiju novi pojam, a to je anomija. Ono podrazumijeva stanje nereda u društvu (i nepostojanje zakona). Tamo gdje solidarnost nije proizvedena, "to je zato što odnosi organa nisu regulirani, jer su u stanju anomije" (Marks, 1974). Socijalne integracije koje nedostaje može se postići samo jednakošću djelovanja (Brstilo, 2014). Uz anomiju vežu se još dvije vrste solidarnosti, a to su mehanička i organska solidarnost. Organskoj solidarnosti podloga je posložena podjela rada i zato će se ovdje spomenuti. Zove se organska budući da podrazumijeva da u državi svi funkcioniraju kao jedan

organ, imaju svako svoju posebnu djelatnost. Što se njihovi radovi više razlikuju to su oni na neki način potrebitiji jedni drugima, ali i samom društvu. Na kraju, Durkheim zaključuje kako svatko zavisi jače od drugih, odnosno, od društva. S druge strane, društvo ne bi smjelo na određene članove gledati kao na nešto na što imaju pravo, već kao na jednake članove. Treba se uviđati ovisnost i dužnost društva i pojedinca, njihova međuzavisnost. Rezultat svega toga, na podjeli rada narasla je društvena solidarnost uz već postojeću individualnu (Biličić, 1998).

Budući da Hrvatsku karakterizira tržišna ekonomija koja je itekako pod državnim utjecajem tako je ona slična državama kao što su Bugarska, Srbija, Rumunjska (Brstilo, Mravunac, 2021). Na isti način, te države si ne mogu priuštiti da im nedjelja bude slobodna jer smatraju kako će ekonomija samim time prestati rasti, a još se nismo oporavili ni od financijske krize koja je bila 2007. godine.

2.3. Rad nedjeljom iz gledišta Crkve

U Republici Hrvatskoj, prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, živi preko 90% osoba koji se predstavljaju kao Kršćani. Iz navedenog se može zaključiti, kako štujući svoju vjeru, preko 90% građana bi trebalo gledati na nedjelju, kao na dan gdje ih Gospodin poziva na nedjelovanje te im daruje slobodu i odmor (Krasicki, Razov, 2021). Iz vjerske perspektive, odnosno, iz knjige Biblije, nedjelja je dan „počinka“ ili nedjelovanja, tada kršćani zapravo priznaju Božje stvaranje i suverenitet nad stvorenim.

Ono što se nikada nije dosad, a vjerojatno neće ni skoro jest zadovoljiti nekim postupkom ili odlukom dvije strane odvojene sekularizacijom, odnosno, Crkvu i državu (Malović, 2015). Sekularizacija izbacuje Boga iz vremena i prostora, stoga slobodno vrijeme postaje svjetovno (Sabotič, 2005). Crkva se danas jako puno zalaže oko neradne nedjelje, pri čemu napominju kako takva nametanja nisu iz razloga da se građane potakne da više dolaze na nedjeljne mise, već da se poštuje taj dan i zajedništvo obitelji. Kako god se to shvati, povezivanje kršćanstva i svjetonazorskih aspekata povlači sa sobom uvijek neki sukob jer se ne smatra nečim što bi trebalo biti povezano (Vulić, 2023) te se smatra nečim veoma tradicionalnim i to državu neće dovesti do bolje situacije na svim položajima. Hrvatska sociologinja Jasminka Lažnjak ističe da je odluka Vlade o neradnim nedjeljama trenutačno ustupak Crkvi. Smatra kako su Crkveni pritisci o zaustavljanju sekularizacije prejaki i da je ta odluka proizašla iz toga što Crkva smatra nedjelju svetom, a i naglašava tradicionalne vrednote (URL5).

U sljedećem poglavlju će se dati pregled nekoliko istraživanja u Hrvatskoj kojem su rezultati pokazali kako mladi koji su religiozni više podržavaju neradne nedjelju od ispitanika koji se predstavljaju kao ateisti, kao i oni koji pohađaju vjerske obrede više od onih koji to ne čine uopće ili ponekad. To se može povezati s tvrdnjom da se Katolička crkva angažira oko neradnih nedjelja i da je ova aktualna tema itekako bliska vjernicima (Bristol Lovrić, 2023).

U sociologiji, sekularizacija kao pojam podrazumijeva smanjenje moći Crkve, koje su preuzele svjetonazorske institucije. Ipak, ne možemo reći da ako imamo sekulariziranu državnu vlast, da ćemo imati i sekularizaciju društva, jer su vjernici u Hrvatskoj većinski dio društva. Liberalni ustav daje svim religijskim zajednicama jednako pravo i slobodu, ali ne daju im da

utječu na odluke kao što je neradna nedjelja. Ovo se itekako može povezati sa dijelom anketnog upitnika našeg istraživanja, gdje se ispituje religijska uloga u odlukama prvenstveno rada nedjeljom. Podrazumijevamo stoga, kako osobe koje prakticiraju svoju vjeru i izbor, u političkom smislu moraju prisustvovati procesima koji ne dozvoljavaju da poseže za religijskim vjerovanjima.

Papa Franjo, kao poglavar Katoličke crkve još od 2013. godine, podupire građenje pozitivnog stava o neradnim nedjeljama jer smatra da je to zapravo traženje smisla jednakog ljudskom dostojanstvu, a uz to svakako suzdržavanje od kupovine na taj dan predstavlja jedan zdrav pritisak na političare, odnosno, sve one osobe u čijim je rukama ekonomska ili društvena moć. Dovodi nas i do pojma društvene odgovornosti samim time što na taj dan odbijamo kupovati u trgovini, a smanjuje taj već spomenuti pojam individualnosti i egoizma gdje osobe sve više gledaju samo vlastite potrebe (Brstilo, 2023).

Žižić (2006), ističe kako tehnološka racionalnost koja neradnu nedjelju ne vidi neko korisno vrijeme, u smislu, dobro iskorišteno vrijeme, nego vrijeme za ugođaj samom sebi i zadovoljavanje svojih potreba, ima kao popratnu pojavu pojmova kao što je egoizam. Zaključuje kako u ovom suvremenom vremenu dolazi do gubitka smisla, čak i religijskog.

2.4. Stanje u Europskoj Uniji s naglaskom na Austriju i Njemačku

Stanje u Europskoj Uniji je nešto bolje nego u Hrvatskoj kada je riječ o radu nedjeljom. Svega 30% zaposlenih redovito radi tim danom. U nastavku ćemo prikazati stanje u dvije zemlje i njihovu legislativu, a to su Austrija i Njemačka. Uzimamo Austriju iz razloga što s njom dijelimo povijest, ali i kulturnu baštinu, a Njemačka upravo zato što većina Hrvata odlazi tamo upravo zbog „boljeg sutra.“ Prema podacima iz Eurostata iz 2021. godine, postotak zaposlenih građana koji ponekad rade nedjeljom u Austriji iznosi 8%, dok u Njemačkoj iznosi 7%. Kada je riječ o stalnom radu nedjeljom, postotak je nešto veći u obje zemlje.

Što se tiče Austrije, kao država štiti nedjelju već od 1895. godine kada je kod njih proglašen „Zakon o nedjeljnom odmoru“ (Kanić, 2014). Također, imaju dugu tradiciju štovanja nedjelje kao dana za odmor i ta je praksa ukorijenjena i u zakonima o radu. Namjera iza ovih propisa je osigurati radnicima dan odmora i očuvati tradicionalnu vrijednost obiteljskog vremena i angažmana u zajednici (URL6).

Važno je napomenuti kako je izrazito jaka građanska borba za slobodnu nedjelju, a u Austriji je to rezultiralo time da je Ustavni sud 2012. godine donio odluku kojom se zabranjuje rad nedjeljom. Trgovine mogu raditi radnim danom od 6 do 21 sat, a subotom od 6 do 18 sati. Zatvorene su dakle, od 18 sati subotom, cijelu nedjelju i do ponedjeljka u 6 sati. (URL6). Kao i kod nas, ima tu nekih iznimki, s dopuštanjem mogu raditi određena mjesta na kolodvorima, lukama ili kada se održavaju neke manifestacije (Kanić, 2014). Smatraju također da ovakva prilagodba radnog vremena u tjednu s odmorom preko vikenda veoma važna za slobodno vrijeme, integraciju, ali i obiteljsko druženje, a prema svemu tome nikakve društvene promjene ne bi smjele utjecati na takav raspored (Kanić, 2014).

Veoma slično kao i kod Austrije, Njemačka također izrazito štiti nedjelju i to kao jedan odmor od posla i dan za duhovnu obnovu. No, pitanje radnog vremena u Njemačkoj je podijeljeno među saveznim pokrajinama. Jedino je u Bavarskoj zadržano pravilo da se nedjeljom ne radi, dok je drugima dopušteno od 4 do 6 nedjelja godišnje. Jedino u glavnom gradu Berlinu je dopušteno čak 10 nedjelja kroz godinu, ali s reguliranim radnim vremenom i to od 13 do 20 sati. Na to sve, 2007. godine Katolička crkva se buni protiv toga, a uz nju su stali i sindikati te povodom toga 2009. godina Ustavni sud u Njemačkoj daje rješenje kako je rad nedjeljom dopušten samo u određenim situacijama. Istaknuli su da interesi poslodavaca, ponajprije oni financijski ne bi smjeli biti argument za otvaranje trgovina (Kanić, 2014).

2.5. Provedena istraživanja na temu (ne)radnih nedjelja

Čitajući i istražujući literaturu o neradnim nedjeljama i istraživanjima provedenim na tu temu u Hrvatskoj, primjećuje se manjak istraživanja. Odabrana su tri istraživanja koja će se prikazati u ovom radu. Prva dva provedena su uz pomoć kvantitativne metodologije, dok je treći proveden uz pomoć fokus grupe i zadire dublje u temu neradnih nedjelja.

Prvo istraživanje je tematsko istraživanje pod nazivom „Slobodna nedjelja“ provedeno 2019. godine. Provela ga je zastupnica Europskog parlamenta Marijana Petir 2019 godine, a cilj je bio utvrditi stavove građana RH o uvođenju slobodne nedjelje u trgovine i utvrditi koje su im navike kupovanja tim danom. Metoda koju je koristila bilo je telefonsko intervjuiranje, a upitnik je trajao nekih 7 minuta. Populacija nisu bili samo zaposleni građani, već punoljetni građani RH, a uzorak je na kraju činio 1000 ispitanika. Rezultati su u ovom istraživanju pokazali kako uvođenje slobodne nedjelje u trgovine ima podršku građana, i to čak 82,1% ispitanika. Ovo istraživanje daje nam i pregled prema njihovim sociodemografskim podacima. Što se tiče spola i dobi, žene više podržavaju neradne nedjelje od muškaraca, dok po dobnoj skupini stariji više podržavaju naspram mladima. Nadalje, stupanj obrazovanja nam pokazuje kako se visokoobrazovani građani više protive uvođenju slobodnih nedjelja nego građani sa završenom samo osnovnom školom ili čak bez ikakvog obrazovanja. Kada govorimo o broju članova obitelji u kućanstvu, što je više članova u kućanstvu to će biti i veća podrška za uvođene slobodnih nedjelja u trgovine. Suprotno je u odnosu na visinu osobnih primanja. Ispitanici koji imaju niže mjesečne prihode i to tada u iznosu do 2000 kuna i od 2000 do 4000 kuna uvjerljivo su više opredijeljeni za nerad nedjeljom u trgovinama. Nakon pitanja zatvorenog tipa, uslijedilo je par pitanja otvorenog tipa, a prvo je bio razlog za slobodnu nedjelju. Najviše odgovora bilo je vezano uz to da je potreban jedan dan odmora (27%) i da je nedjelja dan za obitelj (29%). Bilo je još ponuđenih odgovora kao što su nedjelja *treba* biti slobodan dan ili da ljudi mogu stići sve kupiti preko tjedna. S druge strane, što se tiče razloga protiv slobodnih nedjelja u trgovinama, prvi je argument da se može raditi, ali da treba biti adekvatno plaćeno (17%). Sljedeći argument vezan je uz to da je Hrvatska turistička zemlja i da se treba raditi, ali opet se spominje taj aspekt veće naknade za rad. Ono što će se još spomenuti iz ovog istraživanja, a nije toliko vezano uz naše jest navika kupovanja nedjeljom koja je 2019 godine bila veća od 50% ispitanika, odnosno, čak 68% (URL7).

Drugo istraživanje koje će se spomenuti jest znanstveni rad pod nazivom „O radu nedjeljom iz perspektive studenata u Hrvatskoj“ autorica Ivane Brstilo Lovrić i Matee Škomrlj sa Hrvatskog katoličkog sveučilišta objavljenog 2020. godine. Analize koje su rađene u ovom istraživanju temeljene su na podacima iz jednog većeg istraživanja jedne od dviju autorica za njenu doktorsku disertaciju. Populacija su bili studenti u RH, a sveukupno je u uzorak ušlo 1094 studenta. Fokusirat ćemo se na rezultate koji se vežu uz socioobrazovne modele. Pokazuju da studenti koji imaju veća mjesečna primanja ili prihode više su za rad nedjeljom od studenata koji imaju manja mjesečna primanja. Što se tiče modela religioznosti, oni studenti koji su religiozni i redovito pohađaju određene obrede nisu skloni odluci da nedjelja bude radan dan (Brstilo Lovrić i Škomrlj, 2020).

Kao što se i spomenulo, treće istraživanje je kvalitativno istraživanje pod nazivom „Rad nedjeljom i kvaliteta života“ provedenog 2012. godine po cijeloj Hrvatskoj (Zagreb, Rijeka, Osijek, Split). Autori ovog rada su Lana Batinić, Ivana Brstilo, Jeronim Dorotić i Damir Mravunac. Uzorak su bili 45 sudionika i svi oni rade nedjeljom po trgovačkim centrima ili pekarama. Kategorije ispitivanja se nisu vezale samo uz rad nedjeljom, nego i uz prekovremene sate i radno vrijeme, a mi ćemo fokus staviti na važnost nedjelje i rada tijekom. Navest ćemo neke od rezultata, neovisno o kojem je gradu riječ. Sudionici koji nemaju obitelj i djecu navode kako je njima puno jednostavnije odraditi nedjelju, jer nemaju nekoga kome nužno moraju skuhati ručak, brinuti se ili provesti cijeli dan s njima. Religioznim ispitanicima je važno da ne rade nedjeljom jer bi voljeli otići na svetu misu. Nadalje, neki od sudionika navode da im nedjelja ne bi dolazila u obzir ni da je puno više plaćena nego sada, a sada je to u principu nekih 33% više (Batinić i sur., 2014).

Također, dio sudionika navodi kako je ovu situaciju u trgovinu učinila ljudska pohlepa i da je nažalost već stečena navika kupovine tim danom. Zanimljivo je da većina sudionika ističe da građani samo „šetaju po dućanima“ bez da zapravo išta i kupuju. Ističu također neki kako bi zaposlenicima trebalo dati veću ulogu u cijelom procesu odlučivanja. Isto tako, važnije im je nedjeljom budu slobodni jer je više ljudi tada slobodno i da im ne znači puno neki slobodni dan kroz tjedan jer se osjećaju usamljeno budući da drugi rade tada i ne mogu se uskladiti.

Što se tiče osjećaja koji su se probudili kod sudionika, osjećaju se „jadno“, iscrpljeno i klonulo nakon rada nedjeljom jer smatraju da je to vrijeme za sebe i odmor. Dodali su i kako znaju biti jako živčani jer znaju da nisu nešto više zaradili, a izgubili su taj dan za sebe i obitelj. Izražavaju osjećaj manje vrijednosti, što je povezano s njihovim zanimanjem, ali i ekonomskim statusom. Rezime cijelog istraživanja, prema autorima jest da je rad nedjeljom itekako povezan sa potrošačkim mentalitetom, ali i individualizmom koji sve jače prevladava društvom. (Batinić i sur, 2014).

Nakon pregleda tri istraživanja na temu neradnih nedjelja u Hrvatskoj, može se zaključiti kako među ispitanicima postoji razlika u stavovima. Dva kvantitativna istraživanja nam to mogu i potvrditi. Žene više podržavaju neradnu nedjelju od muškaraca te osobe starije dobi naspram osoba mlađe dobi. Isto tako, osobe s manjim mjesečnim prihodima i s većim brojem kućnih članova također nisu za rad nedjeljom. Kvalitativno istraživanje ulazi dublje u temu i sudionici ističu kako se nakon rada nedjeljom osjećaju iscrpljeno i manje vrijedno jer upravo oni moraju raditi tog dana.

3. Istraživačka pitanja

Uz oslanjanje na proučenu literaturu, ali i na vlastita razmišljanja u radu iskristalizirala su se sljedeća istraživačka pitanja:

1. Postoji li povezanost između spola, završenog obrazovnog stupanja i religioznosti sa pozitivnim stavovima o neradnim nedjeljama?
2. Postoji li povezanost između veličine mjesečnih prihoda, broja slobodnih dana kroz tjedan i stava da se građane premalo uključuje u odluke vezane za rad nedjeljom sa pozitivnim stavovima o neradnim nedjeljama?
3. Postoji li povezanost između političke orijentacije, duljine radnog staža i vrste zanimanja kojom se osoba bavi sa problematikom socijalno – ekonomskih čimbenika?
4. Postoji li povezanost između dobi, religioznosti i veličine mjesečnih primanja sa stavom o većoj religijskoj ulozi u radnom zakonodavstvu?
5. Postoji li povezanost između vrste sektora u kojoj osoba radi, sati koji osoba odradi na tjednoj razini i stava da fiksni slobodan dan onemogućuje obavljanje privatnih obaveza sa stavom o većoj autonomiji građana pri odlukama vezanim uz (ne) radne nedjelje?

Slijedom istraživačkih pitanja, pretpostavljaju se sljedeće istraživačke hipoteze:

1. Žene sa završenim višim obrazovnim stupnjem te one koje su više religiozne imaju pozitivnije stavove o neradnim nedjeljama.
2. Osobe koje imaju veća mjesečna primanja, sa manje slobodnih dana kroz tjedan i stavom da se građane premalo uključuje u odluke vezane za rad nedjeljom imat će pozitivnije stavove o neradnim nedjeljama.
3. Osobe s duljim radnim stažem, lijevo orijentirani te pretežno zastupljeni u tercijarnim djelatnostima smatraju kako neradna nedjelja dovodi do problematike socijalno ekonomskih čimbenika.
4. Starije osobe koje su ujedno izrazito religiozne sa manjim mjesečnim prihodima imat će stav kako u radnom zakonodavstvu treba postojati veća religijska uloga.
5. Osobe koje rade veći broj sati tjedno, a rade u privatnim sektorima te imaju stav kako im fiksni slobodan dan onemogućuje obavljanje privatnih obaveza, imat će stav kako bi građani trebali imati veću autonomiju u donošenju odluka o neradnim nedjeljama.

4. Metodologija

4.1. Cilj i svrha istraživanja

Cilj ovog istraživanja jest istražiti stavove zaposlenih građana Republike Hrvatske o radu nedjeljom, pristupu građana i Crkve kao zajednice odlukama vezanim uz rad nedjeljom te socijalnim i ekonomskim posljedicama za društvo.

Svrha ovog istraživanja jest upotpuniti literaturu novim istraživanjem o stavovima građana u RH o radu nedjeljom budući da je postojeća literatura veoma oskudna. Također, istražiti o pojedinostima rada nedjeljom, što to za društvo podrazumijeva, ali i kakvu ulogu ima u odlukama zakonodavstva, o čemu se jako malo pisalo prethodnih godina, a pogotovo prošle 2023. godine.

4.2. Metoda istraživanja

Za potrebe istraživanja stavova o radu nedjeljom koristila se metoda anketnog istraživanja provedenog uz pomoć anketnog upitnika originalno konstruiranog. Anketna metoda predstavlja oblik neeksperimentalnog istraživanja koji se temelji na odgovoru ispitanika o osobnom uvjerenju, mišljenju ili stavu. Na samom početku anketnog upitnika istaknuta je anonimnost svakog ispitanika i njihovih odgovora, a na kraju kontakt istraživača u slučaju povratne informacije nakon obrađivanja podataka.

Anketa se u ovom slučaju sastojala od dva djela. U prvom djelu bili su zastupljeni sociodemografski podatci, kao što spol, dob, stupanj religioznosti, završen obrazovni stupanj i slično, ali isto tako i pitanja vezana uz trenutačni posao i njegove specifikacije, pogotovo, radno vrijeme. U drugom djelu, istaknuta je skala čestica koja je sadržavala 12 tvrdnji vezanih uz stavove o neradnim nedjeljama i čimbenike vezane uz odluke i posljedice koje donosi takva promjena u društvu. Anketa je sadržavala ukupno 26 čestica pri čemu je većina bila zatvorenog tipa, a ispitanici/ce su trebali odgovoriti Likertovom skalom u drugom dijelu. Likertova skala ima raspon od 1 do 5 (od „U potpunosti se ne slažem“ do „U potpunosti se slažem“). U prvom dijelu ponuđeni su različiti odgovori, ali su neke tvrdnje bile otvorenog tipa, kao što je dob.

Podatci su se prikupljali u vremenskom periodu od 3 dana, preciznije, od 23. lipnja do 26. lipnja putem programa LimeSurvey.

Prikupljeni podatci analizirani su se u programu *Statistica*. Pri obradi podataka, korištena je deskriptivna i inferencijalna statistika, odnosno, preciznije faktorska analiza i višestruka regresijska analiza. Faktorska analiza je skup matematičko – statističkih pristupa koji se koristi za analizu interkorelacija između skupa varijabli. Zapravo, pojednostavljuje složene podatke uz minimalan gubitak informacija, te joj svrha smanjiti redundanciju i velik broj korelacija između varijabli (Hair i sur., 2005). Upravo zato je ovdje i korištena. Neki od koraka uz koje smo došli do faktorske matrice bit će prikazani i opisani u rezultatima. To su: odabir varijabli (12), metode ekstrakcije faktora (*Principal components* metoda), izračunavanje deskriptivne statistike, provjera komunaliteta, kriteriji za zadržavanje značajnih dimenzija (*eigenvalue*, *factor screen plot*) te rotacija faktora (*varimax raw*).

4.3. Uzorak istraživanja

Populacija istraživanja bile su zaposlene osobe u Republici Hrvatskoj, odnosno osobe od 15 do 66 godina. Neprobabilistički uzorak je na kraju sačinjavalo 247 ispitanika. Sveukupno je anketu ispunilo 343 ispitanika, ali 69 ispitanika je odgovorilo djelomično, točnije nisu odgovorili na neka pitanja, stoga su eliminirani. Ispitanici su se prikupljali metodom snježne grude. Metoda je to uzorkovanja koja se temelji na ciljanome odabiru uskoga kruga ljudi koji zatim šire uzorak. Na taj način olakšava i istraživaču na osobe koje bi mogao ispitati (URL8). Povezat ćemo uzorak sa populacijom u RH, odnosno, podacima o zaposlenim osobama iz Ankete o radnoj snazi. Anketa o radnoj snazi (ARS) je istraživanje u Republici Hrvatskoj koji se provodi na uzorku slučajno odabranih kućanstava. Najopsežnije je službeno istraživanje te će za ovakav tip uzorka biti mjerodavnije nego sam Popis stanovništva.

Prema Popisu stanovništva iz 2021.godine, u Republici Hrvatskoj je bilo 3 871 833 stanovnika, od čega 1 865 129 muškaraca (48,17%) i 2 006 704 žene (51,83%). Kada govorimo o zaposlenima, iz tablice koja je napravljena prema podacima Ankete o radnoj snazi, vidi se kako je nešto više zaposleno muškaraca nego žena, a omjer iznosi 54:46. U našem uzorku, žena je bilo značajno više i to u omjeru 64:36. Što se tiče dobi, promatraju se osobe koje se nalaze u dobi od 15 do 65 godina. Sveukupno u Hrvatskoj je 63,28% osoba u dobi od 15 do 65 godine. Što se tiče zaposlenih, u Hrvatskoj je 51% zaposlena osoba, a to kako su raspodijeljeni prikazuje Tablica 1. Zaposlenih u dobi od 15 do 24 godine jest 6,6%, zrelih od 25 do 49 godina 62,4%, a starih u dobi od 50 do 64 godina je 29,2%. S druge strane, u našem uzorku značajno je više mladih osoba u godinama od 15 do 29 (55,1%). U Hrvatskoj zaposlenih građana sa završenom osnovnom školom je ima svega 6,5% sa srednjom čak 63,9%, dok sa višim stupnjem obrazovanja, gledajući sveukupno, jest 29,1%. U našem uzorku sa zaposlenih građana sa samo završenom osnovnom školom jest 3% ispitanika, sa srednjom školom 50,7%, sa višom školom 12% ispitanika i s fakultetom 36,1%. Može se zaključiti kako uzorak iz našeg istraživanja ne odstupa mnogo od istraživanja Ankete o radnoj snazi, jedino što su u našem uzorku zastupljenije nešto više žene i mlađe osobe.

Obilježje – Zaposlene osobe	<u>Anketa o radnoj snazi</u>	N % (1 678 000/ 51%)
Spol	Muškarci	907 000 (54%)
	Žene	771 000 (46%)
Dob	Mladi (15 – 24)	111 000 (6,6%)
	Zreli (25 – 49)	1 048 000 (62,4%)
	Stari (50 – 64)	490 000 (29,2%)
Završen obrazovni stupanj	OŠ	6,5%
	Strukovne škole i gimnazije	63,9%
	Visoko obrazovanje (stručni i sveučilišni studij, magisterij, doktorat)	29,1%

Tablica 1. Podatci Ankete o radnoj snazi

Obilježje	<u>Podatci iz istraživanja</u>	N= 274
Spol	Muškarci	98 (35,7%)
	Žene	176 (64,2%)
Dob (u godinama)	Mladi (od 15 do 29)	95 (34,6%)
	Zreli (od 30 do 45)	151 (55,1%)
	Stari (od 46 do 66)	28 (10,2%)
Završen obrazovni stupanj	Osnovna škola (OŠ)	3 (1%)
	Srednja škola (SŠ)	139 (50,7%)
	Viša škola	33 (12%)
	Fakultet	99 (36,1%)
Religioznost	Izrazito religiozni	65 (23,7%)
	Donekle religiozni	136 (49,6%)
	Niti religiozni niti nereligiozni	39 (14,2%)
	Donekle nereligiozni	16 (5,8%)
	Izrazito nereligiozni	18 (6,5%)
Veličina primanja	0 - 700	37 (13,5%)

	700 – 850	51 (18,6%)
	850 – 1000	68 (24,8%)
	1000 – 1250	54 (19,7%)
	1250 – 1500	27 (9,9%)
	1500 – 1750	12 (4,3%)
	1750 – 2000	9 (3,3%)
	2000 i više	16 (5,8%)
Politička orijentacija	Desno	53 (19,3%)
	Lijevo	31 (11,3%)
	Centar (i lijevi i desni)	34 (12,4%)
	Ne žele glasati	156 (56,9%)

Tablica 2. skup frekvencijskih tablica sociodemografskih podataka

5. Rezultati

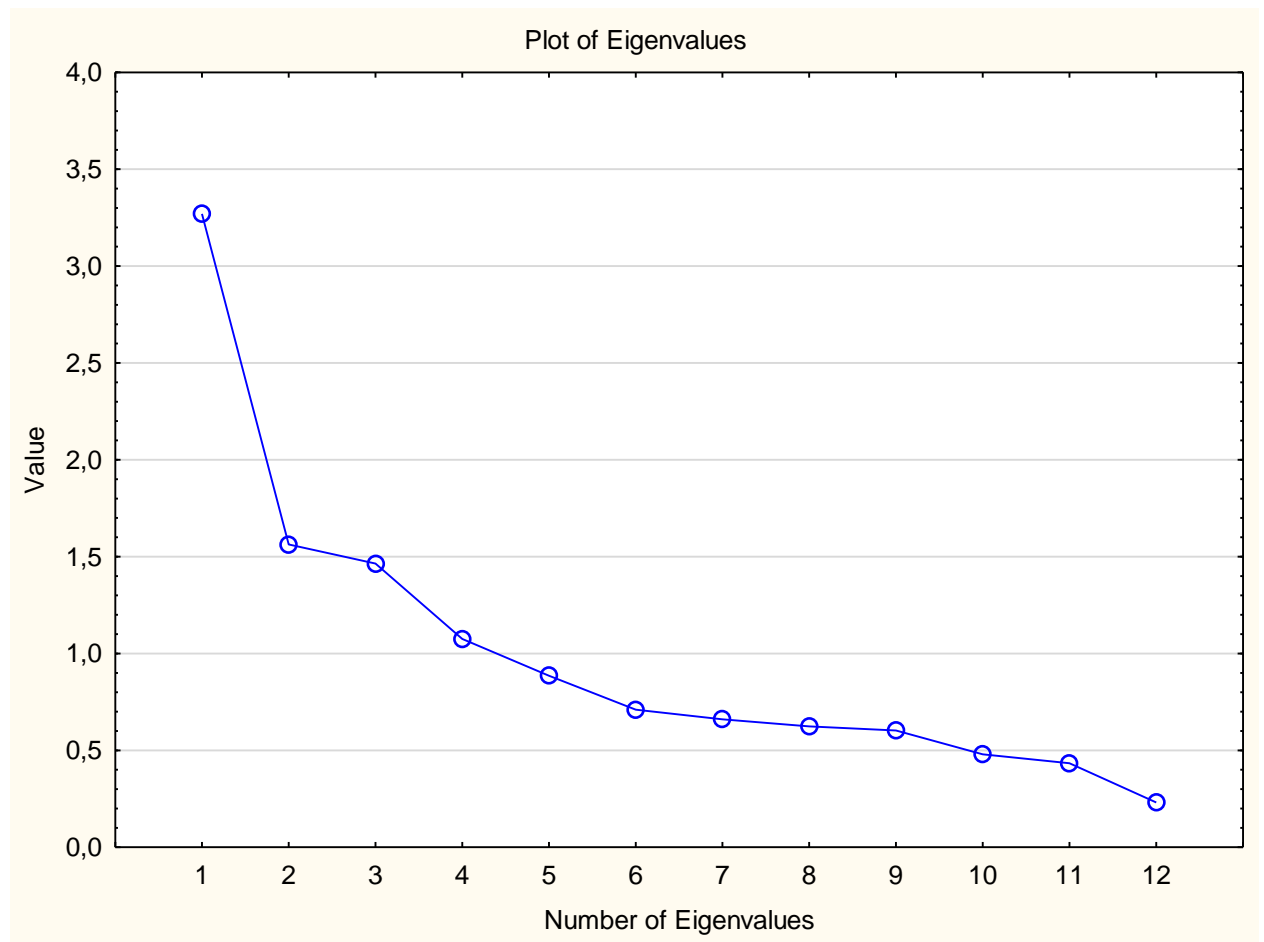
5.1. Faktorska analiza

Prije nego što se testiraju postavljene pretpostavke višestrukom regresijskom analizom, provest će se faktorska analiza kojom se istražuju strukture povezanosti varijabli tako što će se identificirati faktori. Cilj je bio drugi dio anketnog upitnika, koji se sastoji od 12 tvrdnji, pojednostaviti uz minimalan gubitak informacija. Prije same faktorske matrice proveli smo nekoliko koraka prema kojima će se skala čestica lakše podijeliti u određen broj faktora. U sljedećoj tablici iskazano je kako će se skala podijeliti na 4 faktora te koji je postotak ekstrahirane varijance u svakom faktoru. Ukupan postotak objašnjenje varijance je preko 60%, što je zapravo granica postotka ukupne varijance. Nadalje, zaključuje se kako prvi faktor ekstrahira 27% ukupne varijance, dok drugi faktor ekstrahira 13%, treći 12% i zadnji svega 8,9% ukupne varijance.

Value	Eigenvalues Extraction: Principal components			
	Eigenvalue	% Total variance	Cumulative Eigenvalue	Cumulative %
1	3,269521	27,24600	3,269521	27,24600
2	1,562913	13,02428	4,832434	40,27028
3	1,464104	12,20087	6,296538	52,47115
4	1,075377	8,96148	7,371915	61,43263

Tablica 3. Zajednička varijanca faktora

Potom u nastavku, grafički prikaz *factor scree plot* koji prikazuje dio varijance protumačen pojedinim faktorom. Graf čitamo na način da se odbacuju svi faktori nakon faktora kod kojeg krivulja prelazi iz strmog u blagi pad. U našem slučaju, taj prijelaz događa se nakon četvrtog faktora i još jednom se utvrđuje kako će se skala podijeliti u 4 podskale.

Slika 1. Factor scree plot

Faktorska zasićenja se interpretiraju kao korelacije između varijabli i faktora. Predstavljaju najvažniju informaciju kada se interpretiraju faktori i koje varijable pripadaju kojem faktoru. Za svaku varijablu analiziramo s kojim je faktorom najviše zasićena.

Prvom faktoru, dakle, pripadaju tvrdnje „Nedjelja bi trebala biti neradna u gotovo svim slučajevima“, „Podržavam nove mjere o radu nedjeljom (16 radnih nedjelja kroz godinu)“, „Osobe koje rade nedjeljom trebaju biti plaćene više od 100% redovne satnice“, „Država se treba miješati u određivanje količine rada nedjeljom“ i „Nedjelja je dan za obitelj i odmaranje od posla.“

Drugom faktoru pripadaju tvrdnje „Zabrana rada nedjeljom dovest će do otpuštanja radnika i povećavanja cijena na tržištu“, Rad nedjeljom poželjan je i koristan samo za vrijeme turističke sezone“ i „Fiksni slobodan dan nedjeljom onemogućit će obavljanje privatnih poslova (npr. odlazak u MUP).“

Naposljetku, trećem faktoru su pripale tvrdnje „Crkvu se treba uključiti u određivanje količine rada nedjeljom“ i „Vjernicima treba biti omogućen odabir mogućnosti rada nedjeljom.“

I na samom kraju zadnjem, odnosno, četvrtom faktoru pripale su dvije tvrdnje, a to su „Građane se premalo uključuje u određivanje rada nedjeljom“ i „Radnici trebaju sami birati hoće li raditi nedjeljom na svom poslu.“

	Factor Loadings (Varimax raw) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)			
Varijable	Factor	Factor	Factor	Factor
	1	2	3	4
"Nedjelja bi trebala biti neradna ..."	0,815181			
"Podržavam nove mjere o radu ned."	0,758119			
"Građane se premalo uključuje u .."				0,513983
"Zabrana rada nedjeljom dovest će.."		0,757892		
"Osobe koje rade nedjeljom trebaju.."	0,515864			
"Država se treba miješati u određ.."	0,627792			
"Rad nedjeljom poželjan je i koristan.."		0,511507		
"Crkvu se treba uključiti u određivanje.."			0,863042	
"Vjernicima treba biti omogućen odabir.."			0,84283	
"Nedjelja je dan za obitelj i odmaranje.."	0,805421			
"Fiksna slobodan dan onemogućit će.."		0,74461		
"Radnici trebaju sami birati hoće li.."				0,818465
Expl.Var	3,005819	1,497641	1,586705	1,28175
Prp.Totl	0,250485	0,124803	0,132225	0,106812

Tablica 3. Faktorska matrica

Imenujući sva 4 faktora, dolazi se do 4 složene zavisne varijable, a to su „*Pozitivni stavovi o neradnim nedjeljama*“ za prvi faktor te „*Problematika socijalno – ekonomskih čimbenika*“ za drugi faktor. Nadalje, treći i četvrti faktor povezuju se s Crkvom kao institucijom te građanima kao zaposlenim osobama na koje neradne nedjelje ponajviše utječu. Treći faktor je dobio naziv „*Veća religijska uloga u radnom zakonodavstvu*“, a s druge strane četvrti faktor se naziva „*Veća autonomija radnika u odlukama vezanim za neradne nedjelje*“.

Slijedom toga, prelazi se na kratko utvrđivanje unutarnje dosljednosti skale. Utvrđuje se putem koeficijenta *Cronbach alpha* koji ovdje za cijelu skalu iznosi 0,67, što podrazumijeva da skala nije pouzdana jer bi koeficijent trebao iznositi 0,7 i preko da bi skala bila pouzdana. Također, ovdje se može promatrati i podatak *alpha if deleted* koji nam pokazuje koliko bi se koeficijent *Cronbach alpha* promijenio u slučaju izbacivanja neke od tvrdnji. U našem slučaju, nema značajnih odstupanja koeficijenta pouzdanosti. Budući da se skala svrstala u 4 podskale, svakoj od njih ćemo provjeriti pouzdanost ili korelaciju među varijablama u pojedinim faktorima.

Summary for scale: Mean=41,5219 Std.Dv.=7,52976 Valid N:274 Cronbach alpha: ,679572 Standardized alpha: ,689744 Average inter- item corr.: ,163988					
Varijable	Mean if	Var. if	StDv. if	Itm-Totl	Alpha if
	deleted	deleted	deleted	Correl.	deleted
"Nedjelja bi trebala biti neradna ..."	37,4525 6	45,7733	6,76559 6	0,51576 4	0,62844 2
"Podržavam nove mjere o radu ned."	37,8540 2	45,8838	6,77375 8	0,46612 9	0,63492 3
"Građane se premalo uključuje u .."	37,3649 6	49,1149 7	7,00820 8	0,38474 5	0,65158 1
"Zabrana rada nedjeljom dovest će.."	38,9233 6	54,6839 1	7,39485 7	0,00629 9	0,70544

"Osobe koje rade nedjeljom trebaju.."	37,0547 4	50,6210 9	7,11485	0,35103 8	0,65809 9
"Država se treba miješati u određ.."	38,1897 8	46,6136 1	6,82741 6	0,40745 8	0,64461 6
"Rad nedjeljom poželjan je i koristan.."	38,5802 9	48,8056	6,9861	0,29824 1	0,66311 8
"Crkvu se treba uključiti u određivanje.."	39,2408 8	47,7959 9	6,91346 5	0,30362 6	0,66298 6
"Vjernicima treba biti omogućen odabir.."	38,7153 3	47,4810 1	6,89064 6	0,28611 5	0,66730 7
"Nedjelja je dan za obitelj i odmaranje.."	37,2627 8	46,3251 1	6,80625 5	0,53410 8	0,62841 9
"Fiksna slobodna dan onemogućit će.."	38,5182 5	52,9358	7,27569 9	0,08186 8	0,69704 8
"Radnici trebaju sami birati hoće li.."	37,5839 4	50,1699 6	7,08307 6	0,26467 5	0,66786 8

Tablica 4. Analiza unutarnje pouzdanosti

Za prvi faktor koeficijent *Cronbach alpha* iznosi 0,78 što je svakako zadovoljena granica tako da s tim faktorom možemo dalje u analizu. Što se tiče ostala tri faktora, prikazat će se samo korelacija varijabli koje pripadaju tom faktoru. U drugom i četvrtom faktoru, varijable značajno ne koreliraju, dok u trećem faktoru korelacija iznosi 0,53, što pokazuje veću međusobnu povezanost dviju varijabli.

	Summary for scale: Mean=19,7956 Std.Dv.=4,63881 Valid N:274 Cronbach alpha: ,784423 Standardized alpha: ,785554 Average inter-item corr.: ,436198				
Varijable	Mean if	Var. if	Stdv. if	Itm-Totl	Alpha if
	deleted	deleted	deleted	Correl.	deleted
"Nedjelja bi trebala biti neradna...	15,7262 8	13,2279 9	3,63703 1	0,69353 6	0,69752 1

"Podržavam nove mjere o radu ned.."	16,1277 4	13,5712 7	3,68392 1	0,58754 6	0,73551 1
"Osobe koje rade nedjeljom trebaju.."	15,3284 7	17,2205 8	4,14976 8	0,39941 4	0,78969 6
"Država se treba miješati u određ.."	16,4635	14,4822 4	3,80555 4	0,46000 7	0,78252 3
"Nedjelja je dan za obitelj i odmaranje.."	15,5365	13,8034 1	3,71529 4	0,69488 5	0,70108 3

Tablica 5. Analiza unutarnje pouzdanost faktora I.

Varijable	Correlations Marked correlations are significant at $p < ,05000$ N=274 (Casewise deletion of missing data)				
	Means	Std.Dev.	S	V	CD
"Zabrana rada nedjeljom dovest će.."	2,59854	1,30066 1	1	0,11692 1	0,34468 5
"Rad nedjeljom poželjan je i koristan.."	2,94160 6	1,38683 7	0,11692 1	1	0,16231 6
"Fiksna slobodan dan onemogućit će.."	3,00365	1,38410 2	0,34468 5	0,16231 6	1

Tablica 6. Korelacije varijabli drugog faktora

Varijable	Correlations Marked correlations are significant at $p < ,05000$ N=274 (Casewise deletion of missing data)			
	Means	Std.Dev.	X	Y
"Crkvu se treba uključiti u određivanje.."	2,281022	1,523156	1	0,525999
"Vjernicima treba biti omogućen odabir.."	2,806569	1,622583	0,525999	1

Tablica 7. Korelacija varijabli trećeg faktora

Varijable	Correlations Marked correlations are significant at $p < ,05000$ N=274 (Casewise deletion of missing data)			
	Means	Std.Dev.	R	EF
"Građane se premalo uključuje u .."	4,156934	1,132684	1	0,239709
"Radnici trebaju sami birati hoće li.."	3,937956	1,263673	0,239709	1

Tablica 8. Korelacije varijabli četvrtog faktora

5.2. Višestruka regresijska analiza – testiranje hipoteza

Višestruka regresijska analiza statistička je metoda za analizu povezanosti između jedne zavisne i više nezavisnih varijabli. Cilj je zapravo utvrditi u kojoj mjeri se varijance zavisne varijable mogu objasniti povezanošću sa drugim nezavisnim varijablama. Za početak, prva hipoteza pretpostavljala je da će žene koje imaju završen viši obrazovni stupanj te su više religiozne imati pozitivnije stavove o neradnim nedjeljama. Rezultati višestruke regresijske analize pokazuju kako postoji povezanost između varijable spol i pozitivnih stavova o neradnoj nedjelji, kao i da je razina religioznosti povezana sa pozitivnim stavovima o neradnoj nedjelji ($p < 0,05$). Dakle, što se tiče spola, u ovom slučaju žene imaju pozitivnije stavove o neradnim nedjeljama od muškaraca ($b = - 1,51$). Nadalje, zaključuje se da što je religioznost manja (1 = izrazito religiozni, 5 = izrazito nereligiozni), to će se smanjiti i pozitivni stavovi o neradnoj nedjelji ($b = - 0,72$).

Regression Summary for Dependent Variable: Pozitivan stav o neradnoj nedjelji R= ,24355025 R2= ,05931672 Adjusted R2= ,04886469 F(3,270)=5,6751 p						
N=274	b*	Std.Err. of b*	b	Std.Err. of b	t(270)	p-value
Intercept			23,53826	1,223176	19,24356	0,000000
Spol	-0,157312	0,059389	-1,51969	0,573718	-2,64885	0,008552
Stupanj obrazovanja	-0,004753	0,059453	-0,02341	0,292757	-0,07995	0,936335
Razina religioznosti	-0,168834	0,059816	-0,72696	0,257556	-2,82255	0,005119

Tablica 9. Testiranje hipoteze I.

Druga hipoteza pretpostavljala je da osobe sa većim mjesečnim primanjima, a manje slobodnih dana kroz tjedan sa stavom da se građane premalo uključuje u odluke vezane za rad nedjeljom imaju pozitivne stavove o neradnim nedjeljama. Prema tablici 4. zaključujemo da samo stav da se građane premalo uključuje u odluke vezane za rad nedjeljom utječe na pozitivne stavove o neradnim nedjeljama ($p < 0,05$). Dakle, ako se poveća stav o tome da se građani premalo uključuju u donošenju odluka o radnim nedjeljama, pozitivni stavovi o neradnim nedjeljama će se povećati ($b = 1,57$). Međutim, veličina mjesečnih primanja i broj slobodnih dana kroz tjedan nisu povezani sa pozitivnim stavovima o neradnim nedjeljama ($p > 0,05$). Stoga, hipotezu djelomično prihvaćamo.

Regression Summary for Dependent Variable: Pozitivan stav o neradnoj nedjelji R= ,39516459 R2= ,15615505 Adjusted R2= ,14677900 F(3,270)=16,655 p						
N=274	b*	Std.Err. of b*	b	Std.Err. of b	t(270)	p-value
Intercept			13,98758	1,239521	11,28467	0,000000
Mjesečna primanja	-0,062652	0,056780	-0,15609	0,141458	-1,10342	0,270828
Stav ¹	0,382466	0,056337	1,56635	0,230722	6,78891	0,000000
Slobodni dani u tjednu	-0,016355	0,056392	-0,10236	0,352936	-0,29002	0,772024

Tablica 10. Testiranje hipoteze II.

Nadalje, treća pretpostavka glasila je da osobe s duljim radnim stažem, lijevo orijentirani te pretežno zastupljeni u tercijarnim djelatnostima smatraju kako neradna nedjelja dovodi do problema socijalno – ekonomskih čimbenika. U ovom slučaju, nakon testiranja iz tablice 11. je vidljivo kako ni jedan prediktor ne utječe na stav o postojanosti problematike socijalno ekonomskih čimbenika ($p > 0,05$). Zaključuje se da za stav o postojanosti problematike socijalno ekonomskih čimbenika kao posljedice neradnih nedjelja nije bitno ni je li osoba radi kraći period ili duži, koje je političke orijentacije te u koje im je zanimanje.

¹ Građane se premalo uključuje u određivanje rada nedjeljom

Regression Summary for Dependent Variable: Problematika socijalno - ekonomskih čimbenika R= ,10605408 R2= ,01124747 Adjusted R2= ,00026133 F(3,270)=1,0238 p						
N=274	b*	Std.Err. of b*	b	Std.Err. of b	t(270)	p-value
Intercept			9,820428	1,025949	9,57204	0,000000
Politička orijentacija	-0,061296	0,061800	-0,160527	0,161848	-0,99184	0,322163
Sektor djelatnosti	-0,066159	0,062477	-0,340569	0,321618	-1,05892	0,290581
Duljina radnog staža	-0,047819	0,061487	-0,047718	0,061357	-0,77771	0,437421

Tablica 11. Testiranje III. hipoteze

Pretposljednja hipoteza pretpostavljala je da starije osobe koje su izrazito religiozne sa manjim mjesečnim prihodima imaju stav kako u radnom zakonodavstvu treba postojati veća religijska uloga. Rezultati višestruke regresijske analize pokazuju kako je samo religioznost povezana sa stavom o većoj prisutnosti Crkve pri odlučivanju u radnom zakonodavstvu ($p < 0,05$). Što se religioznost povećava na skali, odnosno, to znači što su osobe manje religiozne manje žele da se Crkva uključi u pitanja radnog zakonodavstva ($b = -1,01$). S druge strane, dobi i mjesečni prihodi nisu povezani sa stavom o većoj religijskoj ulozi te stoga samo djelomično prihvaćamo zadanu hipotezu ($p > 0,05$).

Regression Summary for Dependent Variable: Veća religijska uloga u radnom zakonodavstvu R= ,40564017 R2= ,16454395 Adjusted R2= ,15526110 F(3,270)=17,726 p						
N=274	b*	Std.Err. of b*	b	Std.Err. of b	t(270)	p-value
Intercept			6,91817	0,606664	11,40363	0,000000
Dob	0,066867	0,055922	0,29406	0,245924	1,19573	0,232850
Razina religioznosti	-0,396441	0,055769	-1,01129	0,142264	-7,10858	0,000000
Mjesečna primanja	-0,019933	0,055987	-0,02942	0,082635	-0,35602	0,722101

Tablica 12. Testiranje IV. hipoteze

Zadnja hipoteza pretpostavljala je da na stav o tome kako bi građani trebali posjedovati veću autonomiju u donošenju odluka utječe veći broj radnih sati tjedno, rad u privatnom sektoru te stav kako fiksni slobodan dan onemogućuje obavljanje privatnih obaveza. Rezultati višestruke regresijske analize pokazuju kako je stav da fiksni slobodan dan onemogućuje obavljanje privatnih obaveza povezan sa stavom da građani trebaju više odlučivati kada su u pitanju neradne nedjelje ($p < 0,05$). Također, ako raste slaganje sa stavom da fiksni slobodan dan onemogućuje privatnih obaveza tako raste i slaganje sa stavom da građani trebaju više odlučivati kada je riječ hoće li se raditi nedjeljom ili ne ($b = 0,17$). Preostali prediktori, odnosno, radni sati u tjednu i sektor u kojem rade ne utječu na stav o većoj građanskoj autonomnosti ($p > 0,05$).

Regression Summary for Dependent Variable: Veća autonomija građana pri odlukama R= ,13160753 R2= ,01732054 Adjusted R2= ,00640188 F(3,270)=1,5863 p						
N=274	b*	Std.Err. of b*	b	Std.Err. of b	t(270)	p-value
Intercept			7,449108	0,657896	11,32262	0,000000
Sektor rada	0,032562	0,060357	0,126479	0,234443	0,53949	0,589994
Radni sati u tjednu	-0,005546	0,060408	-0,014341	0,156209	-0,09181	0,926919
Stav ²	0,126117	0,060437	0,172068	0,082457	2,08677	0,037847

Tablica 13. Testiranje V. hipoteze

² Fiksni slobodan dan onemogućit će obavljanje privatnih poslova tijekom tjedna

6. Zaključak

U društvu se pretežno pokušava ostvariti kvalitetan život dostojan čovjeka. U „taj život“ uključeni su obitelj, vrijeme za sebe, prijatelje i slobodne aktivnosti, tako da se uz važnost rada pojavila vrlo brzo i važnost za odmorom. Kada progovaramo o temi nedjelje, nastaje potreba za očuvanjem dostojanstva, ali i pravednim uvjetima rada koji se dotiču rada nedjeljom. „Odmor nedjeljom smatra se kulturnom stečevinom.“ (Kanić, 2014: 138).

Ovaj diplomski rad pod nazivom „Stav zaposlenih građana u Republici Hrvatskoj o (ne)radnim nedjeljama“ istraživao je stavove zaposlenih građana o utjecaju građana i Crkve na odluku o neradnim nedjeljama, ali i o općenitom stavu trebaju li se nedjelje raditi ili ne. U istraživanju je sudjelovalo 247 ispitanika, ispunjavajući anketni upitnik originalno konstruiran. Skala tvrdnji iz anketnog upitnika razdvojila se u četiri podskale. Prva podskala vezala se uz pozitivne stavove o neradnim nedjeljama, dok se druga pojednostavila kao problematika socijalno ekonomskih čimbenika kao posljedica neradnih nedjelja. Pozitivni stavovi o radu nedjeljom predstavljali su stav podrške prema tome da je nedjelja dan za odmor i da prihvaćaju nove mjere o neradnim nedjeljama. Druga podskala i problemi koji bi se javili nakon neradnih nedjelja bili su brojni otkazi, povećanje cijena u trgovinama, nemogućnost obavljanja privatnih stvari tijekom tjedna i dalje. Treći faktor naziva se veći utjecaj Crkve na radno zakonodavstvo, dok je četvrti usredotočen na utjecaj građana na radno zakonodavstvo.

Provođenjem višestruke regresijske analize, testirale su se postavljene hipoteze i dobili odgovori na istraživačka pitanja. Prva hipoteza je djelomično prihvaćena i rezultate koji su se dobili glase da žene imaju pozitivnije stavove o neradnim nedjeljama nego muškarci, što znači da više podupiru tvrdnju da se nedjeljom ne radi. Nalaz se može povezati sa provedenim istaknutim istraživanjima u teorijskom djelu. Prethodna kvantitativna istraživanja su potvrdila također da žene više podupiru neradnu nedjelju, ali neovisno o spolu velik broj zaposlenih građana slaže se s odlukom da bi nedjelja trebala biti neradna u većini vremena. Istaknut će se i činjenica kako po trgovačkim centrima ima više radnica nego radnika, stoga se ova odredba više i dotiče njih. Isto tako, zaključilo se da osobe koje su više religiozne, više podupiru neradnu nedjelju. Djeluje poprilično jasno jer religiozne osobe, kao što se istaknulo u teorijskom dijelu, više štuju nedjelju i rad za njih nije primjeren toga dana. U ovoj hipotezi testirali smo i stupanj obrazovanja, no nije značajno povezano sa pozitivnim stavovima o radu nedjeljom. U

prethodnim istraživanjima, stupanj obrazovanja nam je pokazivao kako se visokoobrazovani građani više protive neradnoj nedjelji od onih sa samo završenom osnovnom školom. Isto tako, češći posjetitelji trgovačkih centara upravo su osobe koje su obrazovanije od prosjeka populacije.

Druga hipoteza je također djelomično prihvaćena, budući da se istraživala povezanost mjesečnih primanja ispitanika, količina slobodnih dana u tjednu i stav da se građane premalo uključuje u odabire radnog zakonodavstva sa pozitivnim stavovima o radu nedjeljom, a povezanost je potvrđena samo sa navedenim stavom. Mjesečna primanja u našem slučaju nisu značajno povezana sa stavom o neradnoj nedjelji, dok u istraživanju gdje su populacija bili studenti, mjesečna primanja su bila značajna te studenti sa višim primanjima više podupiru sam rad nedjeljom. Razlika je možda upravo u tome što su studenti više i plaćeni nedjeljom (50% više od redovne satnice), nego radnici (33% više od redovne satnice). Dakle, vraćajući se na stav, što je veće slaganje sa stavom da se građane premalo uključuje u odlučivanje, to su i pozitivniji stavovi o radu nedjeljom. U teorijskom dijelu okarakterizirano je društvo u kojem se nalazimo i kultura koja vlada. Individualističko, sa potrošačkim stilom života. Naše istraživanje pokazuje kako građani imaju želju uključiti se u odlučivanje vezano uz neradne nedjelje i kao takvi imaju stav da se nedjelja u većini slučajeva ne radi.

Treća hipoteza pretpostavljala je povezanost duljine radnog staža, političku orijentaciju i sektore djelatnosti gdje zaposleni građanin radi sa problematikom socijalno ekonomskih čimbenika. Rezultati višestruke regresijske analize pokazuju da ni jedan prediktor nije povezan sa stavom da neradne nedjelje donose probleme na socijalnoj, ali i ekonomskoj razini. Prema pretraženoj literaturi u Hrvatskoj, čini se kako je ovo prvo istraživanje koje je istraživalo određene posljedice i problematiku koju donose neradne nedjelje, a da nisu isključivo ekonomske naravi.

Rezultati preposljednje hipoteze pokazuju da što je ispitanik manje religiozan to i smatra da bi Crkva trebala biti manje upletena u radno zakonodavstvo. Dob zaposlenog građanina i mjesečna primanja nisu povezana sa stavom o većoj religijskoj ulozi u takvim odlukama. Budući da nema istraživanja na ovakvu temu, nalazi se ne mogu povezati sa prethodnim istraživanjima. Svakako, u prvoj hipotezi uvidjeli smo kako religiozne osobe žele i podržavaju sud da se nedjeljom ne obavlja nikakav rad, a ovdje također da osobe religiozno nastrojene žele

veću uključenost Crkve u pitanja kojima se država bavi i samim tim izostanak sekularizacije. Povezala bih ovo s tezom iz teorijskog dijela kako Katolička crkva ima veoma veliku ulogu u prenošenju značenja nedjelje na vjernike, pa im s tim nedjelja kao dan puno više znači od slobodnog dana. Isto tako, ako je Crkva više angažirana, samim time će i vjernici biti više upućeniji u odredbu neradnih nedjelja i više će se protiviti, nego primjerice osoba koja je ateist, a uz to je ne zanima puno politika, budući da se o radu nedjeljom najviše može čuti kroz političke odluke (pr. prije samih izbora).

I na kraju, posljednja hipoteza koja je pretpostavljala da su povezani sektor rada (privatni/državni), količina radnih sati u tjednu i posjedovanje stava da fiksni slobodan dan onemogućuje ljudima da obave neke svoje privatne obaveze tijekom tjedna sa stavom o većoj autonomiji građana pri odlukama u zakonodavstvu. Kao i u prethodnoj hipotezi, ni jedno pronađeno istraživanje po pitanju Hrvatske nije istraživalo pitanje, ili bolje rečeno, glas samih građana kada je riječ o neradnim nedjeljama. Ovdje se dolazi do zaključka kako ispitanici koji uviđaju kako će im fiksni slobodan dan zamijeniti slobodan dan tijekom radnog tjedna i spriječiti obavljanje određenih privatnih stvari koje se mogu obaviti samo radnim danima, žele sudjelovati u odluci o neradnoj nedjelji. U teorijskom dijelu istaknuli smo kako je fiksno radno vrijeme kruto, ali opet pomaže kod formiranja nekog tjednog plana ili rasporeda. Kada je riječ o fleksibilnosti radnog vremena, ono, s druge strane, pomaže kod balansa privatnog i poslovnog života. Zaključujemo kako građani žele utjecati na odluke radnog zakonodavstva, upravo zato jer im fiksni slobodni dan onemogućuje obavljanje osobnih stvari. Sukladno s tim, rad Warren (2015), ističe kako rad nedjeljom ima štetan učinak ponajprije na zdravlje, pa onda i na lošu ravnotežu privatnog i poslovnog. Iako količina radnih sati koju osoba tjedno odradi u našem istraživanju nije povezana sa stavom da se građane treba više uključiti u radno zakonodavstvo, u teorijskom dijelu se ističe kako upravo prevelika količina sati na tjednoj bazi donosi remećenje balansa i premalo posvećivanja ostalim segmentima života, pa tako i obavljanja važnih stvari.

Neki od nedostataka ovog istraživanja su premali uzorak, s obzirom na populaciju zaposlenih građana u Republici Hrvatskoj. Također, ispitivao se malen broj podataka o trenutnom radnom mjestu koje bi svakako bilo poželjno povezati sa stavovima o radnoj nedjelji i tjednu, pogotovo kada je riječ o balansu privatnog i poslovnog. Smatram da bi trebalo još nadopuniti skalu stavova o neradnim nedjeljama, pogotovo dio vezan uz posljedice koje donose neradne nedjelje za društvo, bile one pozitivne ili negativne, a da nisu isključivo ekonomske.

Zaključujemo kako se rad bavio aktualnom temom koja ima javnu, ali i političku vrijednost i na temelju naše analize podataka utvrđeno je kako građani žele biti uključeni u suodlučivanje o radu nedjeljom. Sukladno s tim, može se predložiti referendum koji se raspisuje za važna pitanja. Referendum je oblik izravnog odlučivanja građana o pitanju koje je od temeljne važnosti. Takav način odlučivanja može dovesti do zaključka kako trenutna vlast nije sposobna donijeti najbolju odluku za građane koji su ih odabrali, ali s druge strane može dovesti i samo do dopune predstavničke demokracije. Smatram da bi referendum mogao ojačati građansku svijest, ali i društvenu odgovornost za buduća važna pitanja. No, svakako i referendum ima svojih mana kao što je činjenica da Ustavni sud može svaki predmet odlučivanja kasnije odbiti. Isto tako u 15 dana se mora skupiti potpis 10% hrvatskih birača što je jako kratko vrijeme, a uz to cijeli proces treba biti proveden na posebnim mjestima (Toplak, 2013). Iako je Ustavni sud prihvatio izmjenu zakona u kojem trgovac bira 16 radnih nedjelja kroz godinu, referendum je i dalje dobrodošao. Također, građani su imali priliku od 1. srpnja 2023. godine upoznati se sa funkcioniranjem ovakvog oblika neradnih nedjelja, stoga bi se svi mogli izjasniti, a ne samo manjina koja odlučuje u tuđe ime. Ovo je ipak tema koja regulira održavanje privatnog života i obaveza te utječe na zdravlje radnika. Još jedna velika mana referenduma jest veliki financijski trošak, ali još veći gubitak je kad društvo ne može živjeti od svog rada te kad se gubi povjerenje u državne institucije.

Neke od smjernica za reguliranje rada nedjeljom za one koji ipak moraju raditi nedjeljom, bile bi financijske prirode, odnosno, da budu 100% više plaćeni od redovne satnice. Druga smjernica bila bi reguliranje smjena, gdje određeni objekti kao što su restorani ili kafići, koji nisu obavezni raditi, mogu odabrati koji dio dana više žele raditi i držati se strogo takve odluke. Tako bi se moguće osjećaj manje vrijednosti kod osoba koje moraju raditi smanjio.

7. Literatura

1. Arapović, Ivan (2017). "Vrijeme kao nadnaravna dimenzija kapitala." *Pilar: časopis za društvene i humanističke studije* (2): 127-143.
2. Batinić, Lana, Brstilo, Ivana, Dorotić, Jeronim, & Mravunac, Damir (2014). „Rad nedjeljom i kvaliteta života: sažetak fokus grupa i rezime istraživanja“, u: Gordan Črpić i Mijo Džolan (ur.). *Slobodna nedjelja: kultura u nestajanju?*. Zagreb
3. Biličić, Mijo (1998). „Značenje i primjena mehaničkog i organskog načela.“ *Politička misao* 35 (4): 239-256.
4. Bittman, Michael (2005). "Sunday working and family time." *Labour and Industry* 16 (1): 59-81.
5. Bertović, Igor (2005). „Ekonomski aspekti rada nedjeljom“ u: Stjepan Baloban i Gordan Črpić (ur), *Kultura nedjelje i dostojanstvo radnika*, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve i Kršćanska sadašnjost. Zagreb
6. Brstilo, Ivana (2014). „Rad nedjeljom: put u potrošačko društvo?.“ u: Gordan Črpić i Mijo Džolan (ur.). *Slobodna nedjelja: kultura u nestajanju?*. Zagreb
7. Brstilo Lovrić, Ivana, and Damir Mravunac (2022). "Nedjeljni kapitalizam kao ideološki model rada nedjeljom u Hrvatskoj. Istraživački osvrti iz projekta CRO Laudato si'." *Bogoslovska smotra* (2): 255-275.
8. Brstilo Lovrić, Ivana, Matea Škomrlj (2020). "O radu nedjeljom iz perspektive studenata u Hrvatskoj." *Bogoslovska smotra* (4): 799-822.
9. Brstilo Lovrić, Ivana (2023). „Oni što dolaze za nama: Značajke društvenoga angažmana mladih u Hrvatskoj.“ *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti* 78 (2): 153-167.
10. Čolić, Snježana (2008). "Sociokulturni aspekti potrošnje, potrošačke kulture i društva." *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja* 17 : 953-973.
11. Fagan, Colette, Lyonette, C., Smith, M., & Saldaña-Tejeda (2012). "The influence of working time arrangements on work-life integration or 'balance': a review of the international evidence."
12. Gotovac, Viktor (2022). "RAD NEDJELJOM KAO DILEMA RADNOG PRAVA." *Zagrebačka pravna revija* 11 (2): 101-120.

13. Hair, Joseph F., Black, William C., Babin, Barry J., Anderson Rolph E. i Tatham Ronald L. (2005). *Multivariate Data Analysis*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education Inc.
14. Jurun, Elza, Nada Ratkovic, and Boze Vuleta (2020). "FREE SUNDAY-AN ISSUE OF THE CULTURE OF LIVING." *Economic and Social Development: Book of Proceedings*. 112-121.
15. Kanić Šipuš, Valentina (2014). "Sloboda od rada nedjeljom kao pitanje radnog i socijalnog prava." , u: Gordan Črpić i Mijo Džolan (ur.). *Slobodna nedjelja: kultura u nestajanju?*. Zagreb
16. Krasicki, Arkadiusz, Elvis Ražov (2021). "Radna nedjelja u Hrvatskoj iz perspektive svetopisamskoga sedmoga dana." *Diacovensia: teološki prilozi* (3): 395-410.
17. Malović, Nenad (2015). "Laičnost–prilike i zablude." *Crkva u svijetu: Crkva u svijetu* 50 (3): 427-444.
18. Marks, Stephen R (1974). "Durkheim's theory of anomie." *American Journal of Sociology* 80 (2): 329-363.
19. Peračković, Krešimir (2013). "Osnovni pojmovi u sociologiji potrošnje." U: Čolić, Snježana (ur.) *Potrošačka kultura i konzumerizam, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar*.
20. Peračković, Krešimir, Stanko Rihtar (2016). "Materijalizam kao društvena vrijednost i poticaj namjerama iseljavanja iz Hrvatske." *Migracijske i etničke teme* 32.3: 295-317.
21. Sabotić, Ines (2005). „O dokolici, slobodnom vremenu i nedjelji u Europi i Hrvatskoj na prijelazu stoljeća iz XIX. u XX. Stoljeće.“ u: Stjepan Baloban i Gordan Črpić (ur), *Kultura nedjelje i dostojanstvo radnika*, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve i Kršćanska sadašnjost, Zagreb .
22. Stanić, Sanja (2013). "Trgovački centar kao reprezent potrošačkog društva." U: Čolić, Snježana (ur.) *Potrošačka kultura i konzumerizam, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar*.
23. Šverko, Branimir, Zvonimir Galić (2014). "The perceived quality of working life in Croatia and the European Union." *Društvena istraživanja: Časopis za opća društvena pitanja* 23(4): 557-575.
24. Toplak, Cirila (2013). "Referendum: prednosti i nedostaci." *Političke analize: tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku* 4 (14): 44-49.

25. Van den Scott, Lisa. J. K. (2014). Beyond the time crunch: New directions in the sociology of time and work. *Sociology Compass*, 8(5): 478-490.
26. Vidaković, Martin (2023). *Uloga organizacija civilnog društva u promicanju kulture slobodne nedjelje u Hrvatskoj*. Diss. Catholic University of Croatia. Department of Sociology.
27. Vulić, Boris (2015). "Ivica ŽIŽIĆ, Nedjelja. Blagdanski etos u vjeri i životu katolika. Kulturno-antropološko istraživanje, Glas Koncila, Zagreb,." *Diacovensia: teološki prilozi* 24.3 (2016): 502-507.
28. Vulić, Boris (2023). "Ljudska prava kao novi oblik religioznosti." *Diacovensia: teološki prilozi* 31 (1): 5-9.
29. Žižić, Ivica (2006). "Nedjelja i liturgija." *Služba Božja: liturgijsko-pastoralna revija* 46 (3): 237-271.
30. Warren, Tracey (2015). "Work–life balance/imbalance: the dominance of the middle class and the neglect of the working class." *The British journal of sociology* 66 (4): 691-717.
31. Wirtz, Anna, Friedhelm Nachreiner, and Katharina Rolfes (2011). "Working on Sundays—effects on safety, health, and work-life balance." *Chronobiology international* 28 (4): 361-370.

Internetski izvori:

URL1 – Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o trgovini

Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_03_33_580.html (15.1. 2024).

URL2 – INDEX „Ustavni sud – Ostaje zabrana rada nedjeljom

Dostupno na: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/ustavni-sud-ostaje-zabrana-radanedjeljom/2536060.aspx> (19.1. 2024).

URL3 - INDEKS – komentar Ane Horvat Vuković

Dostupno na: https://www.index.hr/vijesti/clanak/profesorica-ustavnog-prava-odluka-o-neradnoj-nedjelji-pada-vec-na-prvom-koraku/2536334.aspx?index_tid=462463&index_ref=naslovnica_vijesti_prva_d (12.2. 2024).

URL4 – TELEGRAM

Dostupno na: <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/obrtnici-nezadovoljni-odlukom-ustavnog-suda-o-neradnoj-nedjelji-ovo-nam-dodatno-otezava-opstanak/> (19.1.2024).

URL5 – Jutarnji.hr

Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/sociologinja-analizira-odluku-vlade-o-neradnoj-nedjelji-ovo-je-ustupak-crkvi-radili-su-neprestan-pritisak-15364536> (13.2.2024)

URL6 – Fiscal solutions - Austria

Dostupno na: <https://www.fiscal-requirements.com/news/2159> (1.3.2024)

URL7 – istraživanje Promocija plus

Dostupno na: <https://www.sth.hr/dat/dat10.pdf> (29.1.2024)

URL8 – Hrvatsko strukovno nazivlje

Dostupno na: <http://struna.ihjj.hr/> (15.12. 2023)

URL9 – Večernji list

Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/prva-reakcija-oko-neradnih-nedjelja-odluka-ustavnog-suda-ne-pomaze-opstanku-malih-trgovina-1744344> (25.3.2024)

URL10 – EUR - lex

Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/glossary/principle-of-proportionality.html> (25.3. 2024).

PRILOG:

Mjerni instrument

Sociodemografski podatci

[]Spol *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- ženskog
- muškog

[]Dob *

U ovo polje mogu biti upisani samo brojevi.

Molimo unesite svoj odgovor ovdje:

•

[]Koji je Vaš najviši obrazovni stupanj? *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Osnovna škola
- Srednja škola
- Viša škola ili stručni studij
- Fakultet ili poslijediplomski studij

[]Koji je Vaš bračni status? *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Samac/a
- Oženjen/udata
- Udovac/ica
- Razveden/a
- U vezi/kohabitacija

[]Za koju stranku biste glasali da su izbori sljedeći tjedan? *

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- HDZ (Hrvatska demokratska zajednica)
- SDP (Socijaldemokratska partija Hrvatske)
- Možemo
- Most
- Domovinski pokret
- IDS (Istarski demokratski sabor)
- Centar
- BUZ (Blok umirovljenici zajedno)
- HNS (Hrvatska narodna stranka)
- HSU (Hrvatska stranka umirovljenika)
- Ne bih glasao/la

[]Biste li rekli za sebe da ste... *

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Izrazito religiozni
- Donekle religiozni
- Niti religiozni niti nereligiozni
- Donekle nereligiozni
- Izrazito nereligiozni

[]

Koji su Vaši prosječni mjesečni prihodi?

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 0 - 700
- 700 - 850

- 850 - 1000
- 1000 - 1250
- 1250 - 1500
- 1500 - 1750
- 1750 - 2000
- 2000 i više

Ponuđeni su primjeri mjesečnih plaća u eurima.

[]Koji je Vaše zanimanje na poslu kojeg obavljate? *

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Direktor/ica, zakonodavac/ka
- Znanstvenik/ca, inženjer/ka
- Tehničar/ka, stručni suradnik/ca
- Administrativni službenik/ca
- Uslužno/ trgovačko zanimanje
- Poljoprivrednik/ca
- Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji
- Rukovatelj/ica u postrojenjima i strojevima
- Jednostavna zanimanja
- Vojna zanimanja

[]Napišite koja je duljina Vašeg radnog staža (u godinama)? *

U ovo polje mogu biti upisani samo brojevi.

Molimo unesite svoj odgovor ovdje:

•

[]Koji je Vaš položaj u zaposlenju? *

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Student/ica
- Zaposlen/a
- Samozaposlen/a

[]U kojem sektoru radite? *

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Privatni sektor
- Javni sektor

[]Koliko sati radite tjedno na trenutačnom poslu? *

Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 0 - 20
- 20 - 39
- 40
- 40 - 50

[]Koliko slobodnih dana u tjednu imate (u brojkama)? *

U ovo polje mogu biti upisani samo brojevi.

Molimo unesite svoj odgovor ovdje:

•

[]Radite li za blagdane/ nedjeljom? *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- Da
- Ne

Skala stavova o radu nedjeljom

Za sljedećih nekoliko tvrdnji bit će ponuđeni odgovori od 1 do 5. Molimo Vas da na skali od 1 - Uopće se ne slažem, do 5 - U potpunosti se slažem za svaku od navedenih tvrdnji označite svoj stav.

1 - U potpunosti se ne slažem

2 - Ne slažem se

3 - Niti se slažem niti se ne slažem

4 - Slažem se

5 - U potpunosti se slažem

Nedjelja bi trebala biti neradna u gotovo svim slučajevima. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Podržavam nove mjere o radu nedjeljom (Pr. 16. radnih nedjelja kroz godinu). *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Građane se premalo uključuje u određivanje rada nedjeljom. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Zabrana rada nedjeljom dovest će do otpuštanja radnika i povećavanja cijena na tržištu. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Osobe koje rade nedjeljom trebaju biti plaćene više od 100% redovne satnice. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Država se treba miješati u određivanje količine rada nedjeljom. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Rad nedjeljom poželjan je i koristan samo za vrijeme turističke sezone. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Crkvu se treba uključiti u određivanje količine rada nedjeljom. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Vjericima treba biti omogućen odabir mogućnosti rada nedjeljom. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Nedjelja je dan za obitelj i odmaranje od posla *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Fiksni slobodan dan nedjeljom onemogućit će obavljanje privatnih poslova (pr. odlazak u MUP) tijekom radnog dijela tjedna. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

[]Radnici trebaju sami birati hoće li raditi nedjeljom na svom poslu. *

Molim izaberite **samo jedan** od ponuđenih odgovora.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5